

jih zadržujejo v zlobnem početju, zato cvilijo in se hudujejo, kadar človek časti dobra božanstva. Prav dobro kaže pesnik na str. 66, kako so si predstavljali naši poganski pradedje ta boj. V takih čutnih in okornih prispodobah so si predstavljali razmerje med Bogom in hudobnim duhom.

„Belin“ (str. 66.) pomeni belega boga, to je boga luči in svetlobe. Tukaj pomenja solnce.

V naslednjih vrstah se slika Svetovit kot solnčni bog; „na zlatih kolesih se vozi“, ker solnce vsak dan kakor ognjen voz prevozi nebo od vshoda do zapada.

„Vojska počiva v Mórani“ pravi se: vsa vojska je ubita, mrtva. „Solnce obsega vso zemljo“, ker jo razsvetljuje od vseh strani. Kakor vladar s prestola, gleda solnce na vso zemljo in ji daje življenje s svojo gorkoto. „Svetli duhovi“ pomenjajo dobre duhove, „temni duhovi“ pomenjajo „bese“, zle duhove.

V pesmi „Besi“ na str. 67. si misli pesnik, da se snidejo hudobni duhovi in vkup radujejo, ker so v toliko nesrečo pahnili pobožnega kneza Varno. Slabotnost ljudij nasproti bogovom opevajo, a ne iz usmiljenosti, ampak zaradi škodoželjnosti in sovraštva do ljudij in do bogov.

„Pol je našega sveta, in pol ga Svetovit ima“ pevajo, ker so si mislili nekateri poganski rodovi, da bi dobri bogovi radi premagali hudobne, pa jih ne morejo, ker so ti jednako močni. Zato zmaga sedaj ta, sedaj ona stran; sedaj pripomorejo hudobni duhovi hudobnežem do vlade, potem zopet dobri bogovi pobožnim dobrim ljudem. Zato se usoda ljudij tako izpreminja na svetu. Ta nauk ni prav slovanski, ampak je vzet iz perzijskega bajeslovja.

„Mlada vdova joče v rjuhi.“ Pri poganih je bila usoda vdov zelo žalostna. Navadno se ni smela drugič omožiti, ampak je tugovala za umrlim soprogom v žalostnem oblačilu, če je niso žive sezgali z mrličem vred (to se je pri severnih Slovanih večkrat dogodilo).

„Gradež“ (stran 68) je otok na severnem obrežju jadranskega morja, kake tri ure po morju oddaljen od Ogleja. Sedaj je na njem majhno ubogo mesto z znanim morskim kopalščem, a nekdanje je bil jako mogočen. Tam so stolovali sloveči patri-

jarhi, kateri so imeli oblast čez otoke in celó čez Benetke nekaj časa. Tak patrijarh je Fortunat.

„Morske deklice“ so morske vile. Dasi Slovani niso častili posebnega morskega boga, mislili so si, da imajo tudi vode, zlasti studenci in reke, svoje duhove, kateri prebivajo v njih. Včasih so bili ljudem prijazni, mnogokrat pa sovražni (povodni mož).

„Vodomec“ (str. 99.) je povodni mož. Navadno ga opisujejo pravljice kot hudobnega, tu si ga misli pesnik kot modrega starca, ki prebiva na dnu vode.

V spevu „Pevec“ proslavlja pesnik dobre bogove, kakor so jih slavili stari Slovani po svojih nazorih. Prešla je zima, zato so besi zbežali in Morana se je skrila; njihova oblast je zmagana od dobrih bogov. Po vrsti se opevajo bogovi, ki so prijatelji poljedelcu. „Vesna“ je pomlajena zemlja,

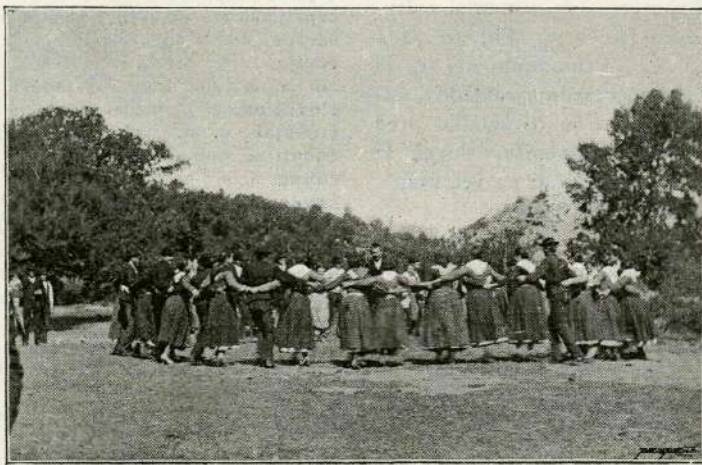
„Vile“ se vzbude iz zimskega spanja na polju in na gorah in pomenijo življenje, katero prikljuje na dan. Proslavlja se zlasti „Svetovit“, ker solnce z gorkoto oživi zemljo spomladi. Pri poljskem delu pomagajo človeku bogovi, njegovi prijatelji. „Lada“ in „Živa“ pomenita tu isto, kar Vesna.

„Porevit“

je bil malik na otoku Rujanu s petimi obličji, brez orožja. „Rugevit“ je bil ravno tam, a je imel sedem obrazov, jedno samo teme, ob boku sedem mečev, na prsah so mu gnezdile lastovke. Nekateri bajeslovci razlagajo to tako, da je pomenil Porevit pet zimskih mesecev, Rugevit pa sedem poletnih mesecev. Spomladi premaga Rugevit Porevita. Te razlage se drži pesnik na str. 102.

„Kurenta“ si pesnik ne misli tu v smešnem pomenu, ampak kot solnčnega boga. Trstenjak pravi, da pomeni njegovo ime orača. „Sivrat“ pomeni boga setve. „Jarilo“ je bil pri Belorusih bog spomladi. Mislili so si ga kot zalega belega mladeniča. Imel je bel plašč, belega konja, na glavi venec cvetja.

Kakor zemlja rodi cvetice in sadove, tako so si mislili Slovani, da zemska boginja rodi dete „Lado“. Južni Slovani se spominjajo v narodnih pesmih istega božanstva, a pravijo, da je deklica „Doda“. „Mokoš“ zbira oblake na nebu in po-

Kolo na otoku Krku.